

Αριθμ. Πρωτ. ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ: 4025
Ημερομ. Κατάθεσης: 29/3/2024

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2024

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς την Υπουργό Πολιτισμού

Θέμα: «Κήρυξη ως διατηρητέου του Μεγάλου Καπνεμπόρων Καβάλας ώστε να μην αλλοιωθούν οι όψεις, η χρήση και η διαχρονική ιστορία ενός κτιρίου-πολιτιστικού τοπόσημου της πόλης, που στεγάζει επί 65 χρόνια τον Σύλλογο Γραμμάτων και Τεχνών».

Έντονη ανησυχία, σοβαρό προβληματισμό και εύλογη αναστάτωση έχει προκαλέσει στους πολίτες της Καβάλας, η επιχειρούμενη μετατροπή-αλλοίωση ενός εμβληματικού κτιρίου, τοπόσημου της πόλης με ιδιαίτερη προσφορά στον πολιτισμό της περιοχής. Όπως έγινε γνωστό, με την υπ. αριθμό πρωτ. 548892/1-12-2023 – ΑΔΑ: ΡΠ6546ΝΚΟΤ-ΓΨΔ απόφαση της Γενικής Δ/σης Αναστήλωσης Μουσείων & Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού, εγκρίθηκε η μελέτη διαμόρφωσης και αλλαγής χρήσης του 'Μεγάλου Συλλόγου Καπνεμπόρων Μακεδονίας- Θράκης' σε χώρο εκθετηρίου Ιερών Κειμηλίων και χώρο εκδηλώσεων, επί διώροφου κτιρίου με δώμα που βρίσκεται επί της οδού Κύπρου 14. Συγκεκριμένα, με την ως άνω απόφαση δόθηκε το "πράσινο φως", για την προσθήκη ορόφου, αλλά και την αλλαγή των όψεων και της χρήσης του κτιρίου του πρώην Συλλόγου Καπνεμπόρων, που αποτελεί επί 65 χρόνια την έδρα του Συνδέσμου Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών Καβάλας.

Ειδικότερα:

Α. Ο Σύνδεσμος Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών Καβάλας (ΣΦΓΤ) ιδρύθηκε το 1951 από σημαντικές προσωπικότητες της πόλης (πχ ο Αρχαιολόγος Δημήτρης Λαζαρίδης, ο Καθηγητής ΑΠΘ Γιώργος Χουρμουζιάδης, οι ποιητές Πρόδρομος Μάρκογλου και Ν. Στογιαννίδης κ.α.) και εξελίχθηκε στον σημαντικότερο, μεγαλύτερο και δυναμικότερο πολιτιστικό σύλλογο της Καβάλας.

Το 1959 ο Σύλλογος Καπνεμπόρων Καβάλας, στηρίζοντας αποφασιστικά την πνευματική ζωή της πόλης, παραχώρησε δωρεάν και ΕΣΑΕΙ τη χρήση του ισογείου ορόφου του ως άνω κτιρίου επί της Κύπρου 14, στον Σύλλογο Γραμμάτων και Τεχνών, εμπιστευόμενο τα τότε εξέχοντα μέλη του και έκτοτε άρχισε μια λαμπρή περίοδος πνευματικής, πολιτιστικής και μορφωτικής δράσης. Δράση, η οποία δεν διακόπηκε ούτε το 2002, όταν οι εναπομείναντες καπνέμποροι, πριν διαλύσουν και τυπικά το σύλλογό τους, μεταβίβασαν αιτία

δωρεάς, το σύνολο του κτιρίου στην Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου. Ωστόσο, ο Σύλλογος λειτουργούσε κανονικά και παρήγαγε το σημαντικό του έργο μέχρι σήμερα και αυτό το σεβάστηκε ο μακαριστός μητροπολίτης Προκόπιος, ο οποίος δεν ζήτησε ποτέ την απομάκρυνσή του και δέχτηκε την ύπαρξη του συλλόγου στην πολυετή έδρα του.

Η αίθουσα και ο χώρος αυτός ανακαινίσθηκαν πολλές φορές, με συνδρομές, εθελοντική εργασία και οικονομική στήριξη των μελών μας και του Δήμου Καβάλας και η τελευταία φορά της εκ βάθρων ανακαίνισής του έγινε το 1989-1990, όταν στον πίσω χώρο της μέχρι τότε ενιαίας αίθουσας σχηματίστηκε αμφιθέατρο 120 θέσεων, όπου δόθηκαν θεατρικές, μουσικές και άλλες παραστάσεις. Από την αίθουσά αυτή παρήλασε όλη η γενιά του '30 (από τον Καραγάτση μέχρι τον Θεοτοκά), από τον Παύλο Ζάννα έως τον Ε. Παπανούτσο και τον Ε. Κριαρά, τον Ιωάννη Κακριδή και τον Μάνο Χατζιδάκι και πολλούς άλλους. Ο σύλλογος εξελίχθηκε στον σημαντικότερο, μεγαλύτερο και δυναμικότερο πολιτιστικό σύλλογο της Καβάλας. Εκεί μέσα στην αίθουσα αυτή μέλη της Στέγης εμπνεύσθηκαν το Φεστιβάλ Φιλίππων και Θάσο (στα Αρχαία Θέατρα Φιλίππων και Θάσου με παραστάσεις κάθε καλοκαίρι), που μετέπειτα πέρασε στο ΚΘΒΕ και στο Δήμο.

Οι γενιές των Καβαλιωτών μετά το 1960 και μέχρι σήμερα δεν γνωρίζουν το κτίριο σαν «Μέγαρο Καπνεμπόρων», αλλά σαν το «Σπίτι του Πολιτισμού και της Κουλτούρας». Κι αυτή την ιστορία, σε αυτό το ιστορικό τοπίο της πόλης, δεν μπορεί κανείς να την αγνοήσει.

Β. Το κτίριο της οδού Κύπρου 14 είναι χαρακτηριστικό της μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής με στοιχεία μοντερνισμού, έργο του γνωστού αρχιτέκτονα Χρίστου Μπάτση, από τα λίγα που σώθηκαν απ' την μεγάλη ανοικοδόμηση της αντιπαροχής. Είναι αρμονικά ενταγμένο σε ένα σύνολο έξι διατηρητέων κτιρίων της ίδια οδού.

Η οδός Κύπρου με το σημερινό, αλλά και το παλιό Δημαρχείο, πάνω από τον Δημοτικό Κήπο, συγκεντρώνει μια σειρά κτιρίων που αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα αρχιτεκτονικής της περιόδου της μεγάλης ακμής της Καβάλας, της χρυσής εποχής του καπνεμπορίου, κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου και τις πρώτες του 20ου αιώνα. Νεοκλασικά μέγαρα και κτίρια, που ανήκουν σε διαφορετικά ρεύματα ευρωπαϊκού εκλεκτικισμού, προσδιορίζουν τον ιστορικό χαρακτήρα της πόλης που υπήρξε κέντρο διεθνούς εμπορίου. Τα κτίρια αυτά αποτελούν ένα εμβληματικό κτιριακό σύνολο με μεγάλο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον, τόσο λόγω της περιοπτής θέσης τους, όσο και λόγω της αρχιτεκτονικής τους (ΥΑ Φ31/27174/2521/10.8.74 (ΦΕΚ 822/Β/22.8.74).

Στο ίδιο οικοδομικό τετράγωνο, επί της οδού Κύπρου 12-12Β, πλησίον του μεγάρου Τόκου, βρίσκεται το μεταγενέστερο μέγαρο, επίσης πρόσφατα ανακαινισμένο από τον Δήμο Καβάλας, του 1910, γνωστό ως «Μεγάλη Λέσχη», χαρακτηρισμένο με την ΥΑ Φ31/27174/2521/10.8.74 (ΦΕΚ 822/Β/22.8.74) του ΥΠΠΟ ως έργο τέχνης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο.

Όπως μάλιστα επισημαίνουν πολίτες της Καβάλας που προσέφυγαν με αίτηση θεραπείας, η επίμαχη απόφαση του ΥΠΠΟ για ριζική ανακατασκευή του

Μεγάρου των Καπνεμπόρων επί της Κύπρου 14, δεν εστιάζει στην ιστορικότητα της οδού Κύπρου, όπου βρίσκονται στη σειρά έξι κτίρια, χαρακτηρισμένα ως «ιστορικά διατηρητέα μνημεία, και αγνοεί την ιστορική σημασία του υφιστάμενου κτιρίου που, αν και μεταγενέστερο των προαναφερόμενων κηρυγμένων μνημείων, αποτελεί εξ ίσου αναπόσπαστο τμήμα της νεότερης ιστορίας της Καβάλας. «Η προσθήκη τρίτου ορόφου είναι επέμβαση μεγάλης κλίμακας και, αναμφίβολα, θα επηρεάσει αισθητικά το όμορο κτίριο που έχει χαρακτηριστεί από το ΥΠΠΟ «έργο τέχνης χρήζον ειδικής κρατικής προστασίας», αφού θα καλύψει όλη τη δυτική του πλευρά και δεν θα είναι ορατό τμήμα της περίτεχνης στέψης του, σε αντίθεση με το υπάρχον διακριτικό και χαμηλού ύψους κτίριο.

Γ. Ο σημερινός ιδιοκτήτης του κτιρίου, η Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου, επιδιώκει να μετατρέψει όλο το διώροφο κτίριο (με ισόγειο όροφο και πρώτο όροφο) σε εκθετήριο Ιερών Κειμηλίων και χώρο εκδηλώσεων αν και στο ίδιο οικοδομικό τετράγωνο διαθέτει ιδιόκτητη, πλήρως εξοπλισμένη αίθουσα εκδηλώσεων, τουλάχιστον 500 ατόμων.

Όπως εκτιμά ο Σύλλογος Γραμμάτων και Τεχνών, “με αφορμή την ανακαίνιση του χώρου, θέλει να απαλλαγεί από την παρουσία του Συλλόγου στην ιστορική του έδρα και παράλληλα σκοπεύει να ανεγείρει και τρίτο όροφο, αλλοιώνοντας την διατηρητέα και παραδοσιακή μορφή της οδού Κύπρου. Παράλληλα, επιδιώκει να εξώσει από την έδρα του τον Σύλλογό μας, με επίκληση της ως άνω Απόφασης του Υπουργείου Πολιτισμού, μετατρέποντας μια ζωντανή κυψέλη δημιουργίας με μεγάλη ιστορική και πολιτιστική αξία, σ’ ένα μουσείο και αλλοιώνοντας ταυτόχρονα την αρχιτεκτονική ιδιομορφία και σύσταση της περιοχής με ένα τριώροφο(σύγχρονο κτίριο-κουτί) όγκο, αφού σκοπό έχουν να ξαναχτίσουν και να επauξησουν σε τετραγωνικά το υπάρχον κτίριο”.

Κατόπιν τούτων

Επειδή εάν υλοποιηθεί η επίμαχη απόφαση του ΥΠΠΟ θα καταστραφεί ένα κτίριο που διαθέτει τα απαραίτητα χαρακτηριστικά για την εξέτασή του ως μνημείου (αρχιτεκτονικά, πολιτιστικά, ιστορικά κ.α.) και θα αλλοιωθεί ο περιβάλλων χώρος των άλλων μνημείων που υπάρχουν δίπλα του, τα οποία όλα μαζί σχηματίζουν ένα μοναδικό ιστορικό σύνολο, εμβληματικό για τη διαχρονικότητα της ιστορίας του καπνού στην Καβάλα (από τον 19ο αι. ως και το 1970).

Επειδή, όπως φαίνεται, η επίμαχη εγκριτική απόφαση της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΥΠΠΟ, στηρίχθηκε σε ελλιπή στοιχεία που δεν αποτυπώνουν την ευρύτερη χωροταξικά περιοχή, τα κτήρια που επηρεάζονται και τις χρήσεις αυτών

Επειδή έχει δημιουργηθεί και αναπτύσσεται καθημερινά ένα πρωτοφανές και αυθόρμητο κύμα αντιδράσεων από εκατοντάδες φίλους του πολιτισμού και των Γραμμάτων (600 υπογραφές, συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, ημερίδες εκδηλώσεις κ.α.).

Επειδή, έχει αποσταλεί στην Υπουργό Πολιτισμού επιστολή δεκαοκτώ (18) πανεπιστημιακών και άλλων προσωπικοτήτων της Καβάλας με την έκκληση να παρέμβει και να πείσει την ηγεσία της Μητρόπολης να αποδεχθεί την

παραμονή του πολιτιστικού συλλόγου στην έδρα του και να μην περιορίσει τον ωφέλιμο χώρο του ισογείου, όπου και στεγάζεται ο ΣΦΓΤ.

Επειδή, προκύπτουν σοβαροί λόγοι προστασίας του πολιτισμού και της ιστορικότητας της περιοχής

Ερωτάται η κ. Υπουργός:

1. Ποιες πρωτοβουλίες προτίθεται να αναλάβει προκειμένου να διασωθεί ένα ισχυρό τοπόσημο του νεότερου πολιτισμού της Καβάλας, που αποτελεί την έδρα του Συλλόγου Γραμμάτων και Τεχνών της πόλης με δεδομένο ότι υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις για την στέγαση του Μουσείου Κειμηλίων που επιδιώκει να δημιουργήσει η Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου;

2. Τι προτίθεται να πράξει ώστε να κηρυχθεί διατηρητέο το επίμαχο κτίριο και να μην αλλοιωθεί το εμβληματικό κτιριακό σύνολο της Καβάλας, με το μεγάλο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον;

Οι ερωτώντες Βουλευτές

Ξανθόπουλος Θεόφιλος

Αυλωνίτης Αλέξανδρος

Γαβρήλος Γιώργος

Βέττα Καλλιόπη

Δούρου Ειρήνη

Θρασκιά Ουρανία

Κασιμάτη Νίνα

Κοντοτόλη Μαρίνα

Μάλαμα Κυριακή

Μπάρκας Κώστας

Παναγιωτόπουλος Ανδρέας

Παπαηλιού Γιώργος

Παππάς Πέτρος

Πούλου Γιώτα

Χρηστίδου Ραλλία

Ψυχογιός Γιώργος